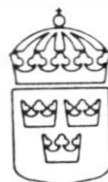

Motion till riksdagen

1988/89:Fö432

av Anna Horn af Rantzien och Åsa Domeij
(båda mp)

Torhamns udde i Blekinge

Mot.
1988/89
Fö432-437

I mer än 25 års tid har striden mellan ornitologer och militärer rasat på Torhamns udde i sydöstra Blekinge. Kampen om denna sträckfågellokal, skyddad som naturreservat – en av de bästa i Sverige – har väckt mycken bitterhet bland naturvänner. På 60-talet rådde ett visst samförstånd mellan militär och ornitologer. Skjutningarna var begränsade vad gällde utsträckning, tid, riskområdenas utbredning och vapnets bullereffekt. Det militära området skulle inte heller utökas i framtiden.

År 1984 träffades en överenskommelse mellan de lokala naturvårdsföreningarna och militären om att reglera förhållandena på udden, så att ringmärkningsarbetet kunde fortsätta, men redan på hösten 1986 bröts överenskommelsen, och ornitologerna drevs bort från udden. Försvarets materielverk (FMV), som blivit ny huvudman, förklarade att överenskommelsen inte gällde för dem. Ärendet bollades vidare mellan olika instanser. I november 1988 har Fortifikationsförvaltningen ansökt om *tillstånd för utökad militär skjutverksamhet*. Koncessionsnämnden kräver att ärendet kompletteras före den 31 januari 1989.

Ornitologiskt värde

Sydöstra Blekinge har genom sitt läge utomordentliga förutsättningar för studier av flyttande fåglar. Kusterna fungerar som ledlinjer för flertalet fågelarter. Under hösten ansamlas stora mängder flyttfåglar på sydspetsen av torhamnslandet, framförallt de arter som har sin huvudsakliga flyttningsriktning mot sydost. Sjöfåglar följer den svenska ostkusten för att runda det sydöstra hörnet. Om våren utgör sydkusten ledlinje för bl.a. änder och gäss. Många arktiska och subarktiska arter följer den stora traden mellan Ishavet och atlantkusten, som går förbi blekingekusten.

Torhamns udde skiljer sig från de andra stora flyttfågellokalerna i södra Sverige, Ottenby och Falsterbo, genom en annorlunda artsammansättning beroende på olika geografiska och topografiska förhållanden. Vid Torhamn förekommer således betydligt fler individer av arter som flyttar mot sydost än vid Falsterbo. Skillnaden gentemot Ottenby ligger främst däri att många arter inte gärna flyger ut över havet och därför i högre grad ansamlas vid Torhamn. Detta gäller inte minst många invasionsarter som mesar, hackspettar och ugglor. Utklippan kompletterar Torhamns udde genom att den s.k. öeffekten koncentrerar många fågelarter till en liten yta som Utklippan utgör, särskilt under vissa väderbetingelser. Torhamns udde, som är den sista landkänningen för många fåglar, är mindre väderkänslig och därmed en mera representativ observationsplats.

Den ornitologiska forskningen vid Torhamns fågelstation skall syfta till att lära mera om enskilda fågelarter och populationer samt om ekologiska samband. Viktiga frågeställningar vid lokaler som Torhamns udde och Utklippan gäller fåglarnas flyttning. Torhamns fågelstation utgör en viktig länk för studier av de arter som följer den stora flyttvägen Norra Ishavet – södra Östersjön-Atlanten, men är också en viktig plats för studier av invasionsarter och av de arter som flyttar åt sydost.

Studierna skall i första hand ske med hjälp av ringmärkning och genom direkta observationer av de flyttande fåglarna. Även andra metoder kan komma till användning vid speciella projekt. All ringmärkning skall ske i samarbete med Naturhistoriska riksmuseet. Informationsutbyte skall ske med andra fågelstationer och med zoologiska och ekologiska institutioner vid olika universitet.

Verksamheten skall dels utgöras av en basverksamhet, som innefattar en standardiserad ringmärkning och kontinuerliga sträckräkningar, dels av särskilda projekt. Projekten skall ha klart formulerade syften och ha en plan för genomförandet.

Miljöövervakning

Förändringar i antalet individer av olika fågelarter och populationer kan spegla förändringar i miljön. Förekomst och påverkan av miljögifter och inverkan av olika landskapsförändringar kan ofta avläsas genom variationer i fåglarnas antal. För att kunna avgöra vad som är orsaken till en fågelarts minskning eller ökning är det nödvändigt att känna till var arten (populationen) har sitt häckningsområde, var den övervintrar och vilka flyttningsvägar den har. På så sätt är de vetenskapliga målen en nödvändig förutsättning för miljöövervakningen. Torhamns fågelstation har som målsättning att vara en del av den svenska och internationella fågelforskningen, som skall kunna bidra till att spåra miljöförändringar och/eller upptäcka vilka effekter förändringar i miljön kan ha på fågelfaunan.

Torhamns fågelstation har särskilt goda förutsättningar för övervakning av änder, gäss, svanar och vadare. Exempelvis är det möjligt att genom räkning av antalet förbisträckande ejdrar få en indikation på förändringar i Östersjöns miljö, eftersom praktiskt taget alla Östersjöns ejdrar passerar Blekinges sydöstra hörn.

De metoder som användes vid ringmärkning, sträckobservationer och häckfågelinventeringar skall vara så utformade att de möjliggör jämförelser från år till år. I samband med ringmärkning skall all fångst i dungen på Torhamns udde särskiljas. Nätplatserna skall skötas på sådant sätt att förutsättningarna för fångst är likvärdiga från år till år. Statistik skall räknas på den fångst som görs före visst klockslag.

Buller

Gränsen för vad människor fysiskt och psykiskt kan stå ut med går genom bebyggelsen i Torhamn och Sandhamn! Den gräns där man normalt kan

vistas under längre tid utan risk för obehag ligger säkert i skogarna norr om de nuvarande samhällena.

Mot. 1988/89
Fö432

Nuvarande bullermattor från skjutplatsen kommer att göra all fortsatt utveckling av Torhamn och Sandhamn omöjlig. Reglerna i vår bygglag hindrar varje form av bostadsbyggande söder om vägen mellan Torhamn och Sandhamn. Norr om denna väg kan möjligen en dispenszon förläggas, men då med klara sanitära olägenheter. Pågående skjutningar och ännu mera en av militären begärd utökning av dessa kommer att göra Torhamn och Sandhamn till en avfolkningsbygd. Inga ungdomar vågar slå sig ned med sina familjer där. Det tunga skjutandet måste därför begränsas, om samhällena skall leva vidare. Skulle påverkan på ortsbefolkningen och det säregna fågellivet trots tekniska arrangemang av varje möjligt slag förbli oacceptabel, måste även KA2:s skjutningar flyttas över till annan plats.

Turism

Den underbara naturupplevelse av extraordinärt slag som ett besök på Torhamns udde kan bjuda såväl ortsbor och blekingar som svenska och utländska turister hindras helt genom dagens militära skjutningar. Även denna fråga kan ses som ett starkt riksintresse för att bevara en säregen naturresurs. Dessutom går Blekinge säkert miste om betydande intäkter och goodwill på grund av utebliven turism.

Mot denna bakgrund, med insikt om att FMV alltfört måste göra kvalificerade provskjutningar och medvetet om att KA2 på realistiskt avstånd från Karlskrona måste vapenöva sitt manskap, anser miljöpartiet de gröna att beslut måste fattas på riksplanet för att lösa denna långvariga tvist.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att FMV bör erhålla medel att förlägga sina tunga provskjutningar till annat skjutfält, där konsekvenserna inte blir så ödesdigra för riksintressen och ortsbefolkning som fallet är i Torhamn,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att KA2 bör ges förutsättningar att förlägga handgranat- och sprängövningar till annan plats än Torhamns udde,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att KA2:s fortsatta skjutningar från Torhamns udde bör följas upp på en vetenskaplig bas under lång tid,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att obegränsat tillträde till södra delen av Torhamns udde med bl.a. fågelstationen bör garanteras för ornitologer och allmänhet.

Stockholm den 23 januari 1989

Anna Horn af Rantzien (mp)

Åsa Domeij (mp)